

Nr 125

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om allmän folkräkning år 1960 m. m.; given Stockholms slott den 25 mars 1960.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning med särskilda bestämmelser om allmän folkräkning år 1960 m. m.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag till vissa bestämmelser som erfordras för genomförande av 1960 års folkräkning och bostadsräkning. Enligt förslaget skall uppgifterna till folkräkningen i regel även användas för mantalskrivningen. Särskilda mantalsuppgifter skall alltså normalt icke lämnas hösten 1960. De föreslagna bestämmelserna avser vidare bl. a. kommunernas medverkan vid granskning av de avlämnade uppgifterna.

Förslag
till
förordning med särskilda bestämmelser om allmän folkräkning
år 1960 m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Till allmän folkräkning och allmän bostadsräkning år 1960 skola skriftliga uppgifter, *folkräkningsuppgifter* och *fastighetsuppgifter*, lämnas i enlighet med stadgandena i denna förordning.

2 §.

Folkräkningsuppgift skall lämnas beträffande varje bostadslägenhet och rörande envar som skall för år 1961 mantalsskrivas inom riket.

Är bostadslägenhet bebodd av någon som skall för år 1961 mantalsskrivas såsom bosatt i lägenheten, skall uppgiften avse lägenheten och dem som skola sålunda mantalsskrivas. Uppgiften skall lämnas av den som på grund av äganderätt, hyresavtal eller på annan därmed jämförlig grund disponerar lägenheten i dess helhet. Finnes i fråga om viss bostadslägenhet icke någon som skall för år 1961 mantalsskrivas såsom där bosatt, skall folkräkningsuppgift avseende lägenheten lämnas av fastighetens ägare eller den i hans ställe är.

I fråga om person, som ej skall upptagas å folkräkningsuppgift enligt nästföregående stycke, skall sådan uppgift lämnas för dem som hava gemensamt hushåll av den som förestår hushållet och i övrigt av den som avses med uppgiften.

Den som enligt bestämmelserna här ovan skall upptagas på annans folkräkningsuppgift äger, om han så önskar, lämna erforderliga upplysningar om sig å egen blankett för sådan uppgift. Blanketten skall därvid i slutet konvolut, försett med anteckning om namn å den person upplysningarna avse, överlämnas till den som har att avlämna folkräkningsuppgiften för att bifogas uppgiften.

3 §.

Fastighetsuppgift skall, där Konungen ej annorlunda förordnar, lämnas beträffande varje fastighet, inom vilken finnes bostadslägenhet.

Fastighetsuppgift avlämnas av fastighetens ägare eller den i hans ställe är. Såvitt avser arrenderad fastighet skall dock uppgiften lämnas av arrendatorn.

4 §.

Vad i 2 och 3 §§ stadgas om bostadslägenhet äger ej tillämpning å lägenhet som, oaktat den är avsedd att utnyttjas till bostad, uteslutande nyttjas för annat ändamål, t. ex. såsom kontor, lager, verkstad eller dylikt. Sommarvilla, sportstuga, kolonistuga eller annan dylik byggnad anses som bostadslägenhet blott om byggnaden användes som stadigvarande bostad.

5 §.

Folkräkningsuppgift som i 2 § andra stycket sägs skall av den, som icke själv äger fastigheten, den 10 oktober 1960 avlämnas till fastighetsägaren eller den i hans ställe är.

Uppgiftsskyldig som avses i 2 § tredje stycket skall vid samma tid avlämna folkräkningsuppgift inom mantalsskrivningsdistriktet till vederbörande roteombud eller, om roteombud ej finnes, till pastor eller ock till särskilt insamlingsställe, där sådant finnes anordnat. I Stockholm och Göteborg skola här avsedda uppgifter vid samma tid avlämnas till uppborädsverket.

Folkräkningsuppgift må avlämnas i slutet konvolut, försett med anteckning om namn å den eller de personer uppgiften avser.

6 §.

Fastighetsägaren eller den i hans ställe är skall tillse, att samtliga i 5 § första stycket avsedda uppgifter lämnats samt såvitt möjligt föranstalta om rättelse eller fullständigande av uppenbart oriktig eller ofullständig uppgift. Har uppgift avlämnats i slutet konvolut, skall dock denna skyldighet avse endast anteckningarna å konvolutet.

7 §.

Folkräkningsuppgifter, som det enligt 2 § andra stycket åligger fastighetsägaren eller den i hans ställe är att avlämna, skola, jämte enligt 5 § mottagna uppgifter och i förekommande fall fastighetsuppgift, senast den 12 oktober 1960 överlämnas till vederbörande roteombud eller, om roteombud ej finnes, till pastor eller ock till särskilt insamlingsställe. I Stockholm och Göteborg skola uppgifterna i stället överlämnas till uppborädsverket å tid som verket bestämmer.

8 §.

Folkräkningsuppgift samt fastighetsuppgift skola upprättas i enlighet med de närmare föreskrifter Konungen meddelar och på blanketter enligt fastställda formulär.

Blanketter till folkräkningsuppgift samt till fastighetsuppgift skola i den ordning Konungen föreskriver på statsverkets bekostnad tillhandahållas de uppgiftsskyldiga.

Formulär till folkräkningsuppgift fastställas av statistiska centralbyrån efter samråd med bostadsstyrelsen. Formulär till fastighetsuppgift fastställas av bostadsstyrelsen.

9 §.

Det åligger kommunens styrelse att på sätt i 10—12 §§ närmare angives biträda vid upprättande och insamling av folkräknings- och fastighetsuppgifterna samt svara för att erforderlig granskning och rättelse av uppgifterna kommer till stånd.

Kommunens styrelse må uppdraga nämnda arbetsuppgifter på särskilt granskningsorgan med sammansättning och arbetsordning som styrelsen bestämmer under beaktande av att arbetet utföres med tillbörlig noggrannhet och skyndsamhet. Styrelsen skall utse en granskningsledare.

Roteombuden skola, även om de icke ingå i granskningsorgan, vara skyldiga att medverka i dess arbete och äro därvid underställda granskningsledaren.

Kommunens styrelse eller, i förekommande fall, granskningsorganet skall, där det ej sker genom roteombud, för kontroll av uppgiftsmaterialet på annat lämpligt sätt följa arbetet vid för-skrivning enligt 45 § folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

10 §.

Kommunens styrelse skall tillse att de uppgiftsskyldiga i kommunen erhålla erforderlig handledning och hjälp vid uppgiftsskyldighetens fullgörande, att de insamlade uppgifterna granskas, fullständigas, rättas och numreras, att erforderliga kompletterande uppgifter lämnas, att uppgiftsmaterialet blir vederbörligen berett för den fortsatta bearbetningen, samt att enligt anvisningar, som meddelas av bostadsstyrelsen och statistiska centralbyrån, de inkomna uppgifterna därefter överlämnas för fortsatt bearbetning.

Det i nästföregående stycke angivna arbetet med granskning, fullständigande och rättande av uppgifter skall bedrivas så att uppgiftslämnare ej onödigt betungas.

Granskningsledaren eller den han i sitt ställe utser äger hos mantalsskrivningsförrättare i mån av behov taga del av anteckningar i stomme till mantalslängd.

11 §.

Granskningsledare må av fastighetsägare och annan uppgiftsskyldig inhämta erforderliga ytterligare upplysningar rörande förhållanden, som omfattas av uppgiftsskyldigheten. Granskningsledaren må vidare från den som icke själv skall lämna folkräkningsuppgift inhämta erforderliga upplysningar rörande honom.

12 §.

Har folkräkningsuppgift eller fastighetsuppgift ej avlämnats inom föreskriven tid eller lämnas icke på begäran upplysningar som avses i 11 §, må granskningsledaren hos mantalsskrivningsförrättaren påkalla, att den försumlige anmanas fullgöra sin skyldighet.

I fråga om sådan anmaning skall vad i 44, 63 och 64 §§ folkbokföringsförordningen stadgas om anmaning att fullgöra uppgiftsskyldighet till mantalskrivning och vite äga motsvarande tillämpning.

13 §.

1 mom. I fråga om mantalsskrivningen för år 1961 skola gälla följande särskilda bestämmelser.

2 mom. Vad i folkbokföringsförordningen stadgas om skyldighet att lämna mantalsuppgift skall icke äga tillämpning, envar dock obetaget att framställa yrkande om sin mantalsskrivning genom att senast den 10 oktober 1960 avlämna mantalsuppgift.

I stället för vad i 40 § folkbokföringsförordningen stadgas om huvudförteckning skall gälla, att sådan förteckning icke skall avlämnas, där ej vederbörande kommun beslutat om huvudförteckning för lokala ändamål. I dylikt fall fastställer kommunen formulär till huvudförteckning att tillämpas inom kommunen. Blanketter till sådant formulär skola tillhandahållas de uppgiftsskyldiga genom kommunens försorg och på kommunens bekostnad.

3 mom. Vad i 27 § 3 mom. samt 41, 45 och 50 §§ folkbokföringsförordningen sägs om uppgifter till mantalsskrivningen skall hava avseende på uppgifter som avlämnats till folkräkningen och bostadsräkningen år 1960.

4 mom. Efter framställning av statistiska centralbyrån må Konungen, där så provas erforderligt på grund av särskilda förhållanden, förordna att bestämmelserna i 2 och 3 mom. icke skola äga tillämpning i fråga om viss kommun.

Har förordnande meddelats enligt första stycket, skall i kommunen, i stället för de i 43 § 1 mom. andra stycket folkbokföringsförordningen angivna tider för avlämnande av uppgifter, gälla, att uppgifterna skola avlämnas den 10 oktober 1960.

5 mom. Stadgandet i 47 § andra stycket andra punkten folkbokföringsförordningen skall icke äga tillämpning.

14 §.

De ytterligare bestämmelser som erfordras angående folkräkningen och bostadsräkningen år 1960 meddelas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
25 mars 1960.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, EDENMAN, NETZÉN, AF GEIJERSTAM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet fråga om *särskilda bestämmelser rörande allmän folkräkning och allmän bostadsräkning år 1960, m. m.* samt anför därvid följande.

Inledning

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (Bil. 7, femte huvudtiteln s. 193 ff samt Bil. 9, sjunde huvudtiteln s. 23 ff) har anmälts vissa frågor i samband med den allmänna folkräkningen och bostadsräkningen år 1960. De av statistiska centralbyrån och bostadsstyrelsen framlagda planerna i sådant hänseende har därvid ansetts i huvudsak kunna godtas. De närmare riktlinjerna för folk- och bostadsräkningarnas utförande borde dock, framhölls det i statsverkspropositionen, få slutligt prövas i samband med att Kungl. Maj:t fastställer plan för undersökningarna. I enlighet härmed hemställdes bl. a. att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1960/61 anvisa reservationsanslag å 3 100 000 kronor till 1960 års folkräkning och 2 400 000 kronor till kostnader för 1960 års bostadsräkning. I sammanhanget uttalade jag min avsikt att i särskild proposition anmäla förslag rörande bl. a. den medverkan från kommunernas sida som kunde finnas erforderlig i samband med granskningen av uppgifterna till folk- och bostadsräkningarna.

I skrivelse den 5 februari 1960 till finansdepartementet har bostadsstyrelsen och statistiska centralbyrån framlagt gemensamt förslag till erforderliga bestämmelser i anledning av folk- och bostadsräkningarna. Detta förslag har tillkommit efter överläggning med Svenska landskommunernas förbund och Svenska stadsförbundet. De vid ämbetsverkens skrivelse fogade författningsförslagen torde såsom *Bihang* få fogas vid statsrådsprotokollet för detta ärende. Jag avser att nu upptaga denna fråga.

Uppgiftsskyldighet vid mantalsskrivning

I 1894 års mantalsskrivningsförordning fanns upptagna bestämmelser rörande uppgiftsskyldighet vid mantalsskrivning. Huvudregeln var att en-

var, som inte mantalsskrevs hos annan, skulle lämna skriftlig uppgift (mantalsuppgift) till mantalsskrivningen. På landsbygden kunde dock »allmoge och mindre skrivkunniga» få lämna sina uppgifter muntligen.

Mantalsskrivningsförordningen av år 1894 upphävdes genom folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469), som trädde i kraft den 1 januari 1947. Enligt folkbokföringsförordningens ursprungliga lydelse skulle envar fysisk person — som inte skulle upptagas i annans mantalsuppgift — lämna skriftlig mantalsuppgift för sig och i regel för hos honom bosatta familjemedlemmar. År 1953 ändrades dessa bestämmelser såtillvida, att mantalsuppgiften skulle omfatta samtliga hos uppgiftslämnaren bosatta hushållsmedlemmar.

Tidigare folk- och bostadsräkningar

Såsom nämnts i statsverkspropositionen hölls under åren 1860—1930 *folkräkning* vart tionde år. Därefter har sådan räkning ägt rum vart femte år, dock med undantag för år 1955, då folkräkningen inställdes.

Vid 1910 års folkräkning utfärdades föreskrifter rörande avlämnandet av särskilda yrkesuppgifter i samband med mantalsskrivningen. Vid 1920 och 1930 års folkräkningar togs mantalsskrivningen i ökad utsträckning i anspråk vid uppgiftsinsamlingen. Skyldigheten att avlämna skriftliga mantalsuppgifter utsträcktes. Vid 1940 års folkräkning skedde en omläggning av yrkesstatistiken. I samband därmed effektiviserades den lokala granskningen av mantalsuppgifternas yrkesuppgifter. Sålunda tillskapades särskilda kommunala granskningsnämnder med uppgift bl. a. att granska de avgivna uppgifterna. Motsvarande föreskrifter utfärdades till 1945 och 1950 års folkräkningar.

De särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivningen för år 1951 som påkallades av 1950 års folkräkning föreslogs i proposition nr 222/1950, och förordning i ämnet utfärdades den 2 juni 1950, nr 256. En kungörelse med ytterligare bestämmelser rörande nämnda mantalsskrivning utfärdades därefter den 29 juni 1950, nr 482. Grundmaterialet för folkräkningen erhöles från mantalsuppgifterna.

Bostadsräkningar och bostadsundersökningar av olika typer och omfattning har under 1900-talet företagits vid skilda tillfällen. Senaste allmänna bostadsräkning skedde år 1945.

Förslag om 1945 års allmänna bostadsräkning framlades i proposition nr 307/1945. Uppgifterna för bostadsräkningen erhöles från särskilda bostadsuppgifter som skulle avlämnas vid mantalsskrivningen för år 1946. Skyldighet att lämna uppgifter ålåg beträffande utarrenderad jordbruksfastighet arrendatorn och i övrigt ägare av fastighet. Genom kungörelse den 31 augusti 1945, nr 621, ålades vederbörande kommun att på visst sätt låta ombesörja granskning och komplettering av bostadsuppgifterna.

Bostadsstyrelsens och statistiska centralbyråns förslag

I statsverkspropositionen har lämnats redogörelser för bostadsstyrelsens och statistiska centralbyråns preliminära planer för folk- och bostadsräkningarna. Av vad där anförts framgår att ämbetsverken funnit att uppgiftsmaterialet bör inhämtas å en för båda räkningarna gemensam blankett. Materialet bör enligt förslagen insamlas samtidigt med mantalsuppgifterna hösten 1960. Den för folk- och bostadsräkningarna avsedda blanketten ansågs av ämbetsverken böra vara skild från mantalsblanketten, då en sammanslagning skulle medföra vissa nackdelar.

Såsom framgår av statsverkspropositionen skall de till folkräkningen avlämnade uppgifterna avse förhållandena under viss vecka, enhetligt över hela landet. Med hänsyn till uppgiftslämnandets anknytning till mantalskrivningen ansåg statistiska centralbyrån det angeläget att mantalsuppgifterna år 1960 avlämnas vid samma tidpunkt i hela landet. Enligt gällande bestämmelser skall mantalsuppgift avlämnas i stad och köping den 5 oktober samt på landet den 5 november (om dessa dagar är helgfria). Länsstyrelse äger dock, utom såvitt angår Stockholm och Göteborg, bestämma annan dag för uppgiftslämnandet. Centralbyrån har framhållit, att tidpunkten för uppgifternas avlämnande, för att uppgifterna om yrke m. m. skall kunna avse en obruten vecka i oktober, innevarande år inte borde sättas tidigare än den 10 oktober.

Enligt de preliminära planerna för folk- och bostadsräkningarna skall de inhämtade uppgifterna, liksom vid tidigare räkningar av motsvarande slag, underkastas granskning genom kommunernas försorg. Granskningsarbetet för båda räkningarna ansågs böra utföras av gemensamma granskningsorgan.

Som tidigare nämnts har bostadsstyrelsen och statistiska centralbyrån i en gemensam skrivelse framlagt förslag till erforderliga bestämmelser för folk- och bostadsräkningarna.

Ämbetsverken föreslår att *tidpunkten för avlämnande av uppgifter* till såväl mantalskrivningen som folk- och bostadsräkningarna bestämmas enhetligt för hela riket till den 10 oktober 1960.

I skrivelsen berörs även frågan om *särskild mantalsuppgift* skall behöva lämnas *vid sidan av folkräknings- och bostadsräkningsuppgift*. Därvid framhålls följande.

De för räkningarna avlämnade uppgifterna bör omhändertas av kommunernas granskningsorgan för beredning. Beredningen bör påbörjas snarast möjligt och fortgå utan väsentliga avbrott. I städer, som inte tillhör fögderi, torde uppgiftsgranskningen i samband med mantalskrivningen kräva längre tid än den under vilken granskningsorganen kan avstå från sitt uppgiftsmaterial. Ämbetsverken anser därför, att särskilda mantalsuppgifter skall avlämnas i dessa städer. Den merbelastning som vållas allmänheten genom att mantalsuppgifter måste lämnas vid sidan av uppgifterna till folk- och

bostadsräkningarna torde dock, påpekas det i skrivelsen, med hänsyn till mantalsuppgifternas enkla karaktär inte kunna anses alltför betungande.

Beträffande mantalsskrivningsdistrikt i fögderi har ämbetsverken där- emot, om än med viss tvekan, funnit, att särskilda mantalsuppgifter i regel inte erfordras för de i mantalsskrivningsförfarandet ingående s. k. för- skrivningarna eller för de egentliga mantalsskrivningsförrättningarna. I skrivelsen anföres härom bl. a. följande.

I fögderikommunerna växlar tiden för dessa förrättningar betydligt, att döma av svaren på förfrågningar hos ett antal kyrkobokföringsinspektörer m. fl. Om man bortser från de större fögderistäderna torde i allmänhet mantalsskrivningsförrättningarna pågå relativt kort tid. Tiden för för-skrivning synes bero på församlingens storlek, befolkningens rörlighet, antalet utlän- ningar i församlingen m. m.; från ett par håll har vidare påpekats, att den största svårigheten består i att få in uppgifterna, medan genomgången av uppgifterna tar kortare tid i anspråk. Utgår man, beträffande gransknings- organens möjlighet att avvara sitt uppgiftsmaterial under tiden för för- skrivning och mantalsskrivningsförrättning, från en tidsmarginal av till- hropa högst två veckor som allmän riktpunkt, synes det antagligt att det övervägande antalet fögderikommuner skulle kunna undantagas från till- lämpningen av eljest gällande bestämmelser om skyldighet att lämna man- talsuppgifter.

Under återopande härav föreslås i skrivelsen att Kungl. Maj:t skall få befogenhet att beträffande mantalsskrivningsdistrikt i fögderi förordna, att de för folk- och bostadsräkningarna avlämnade uppgifterna skall ersätta mantalsuppgifterna. Har sådant förordnande meddelats skulle alltså som allmän regel särskilda mantalsuppgifter inte behöva lämnas i fögderi. En- ligt förslaget skall dock länsstyrelse äga besluta, att beträffande viss kom- mun skyldighet att avlämna särskilda mantalsuppgifter skall bibehållas. För- utsättning för sådant beslut av länsstyrelse är bl. a. att lokal skattemyndig- het, pastor eller kommun före den 1 augusti 1960 gjort framställning därom och att länsstyrelsen finner särskilda mantalsuppgifter erforderliga för att granskningsorganets arbete med uppgifterna till folk- och bostadsräkning- arna skall bli utfört med tillbörlig noggrannhet och skyndsamhet. Ämbets- verken anför följande härom.

På grund av sitt ansvar för mantalsskrivningen och sin större överblick har härads-skrivaren ansetts närmast till att göra de erforderliga framställ- ningarna om länsstyrelsens beslut; en ansökningsrätt torde emellertid böra tillkomma pastor och kommunen bl. a. för eventualiteten av meningsskilj- aktigheter. Ett samråd mellan dessa tre är förutsatt; den allmänna erfaren- heten av hur lång tid som brukar åtgå för förrättningarna torde emellertid giva god ledning, och behovet av mer eller mindre ingående överläggning torde komma att skifta från fall till fall allt efter dess mer eller mindre tveksamma natur. Det är avsett att i anvisningar, varom bestämmelser före- slagits, närmare utveckla de ovan anförda synpunkterna.

I fråga om *kommunernas medverkan vid granskningen* av uppgifterna innebär ämbetsverkens förslag följande. Liksom vid 1950 års folkräkning

skall kommunernas medverkan avse å ena sidan biträde åt allmänheten vid uppgiftsskyldighetens fullgörande och å andra sidan granskning, komplettering och rättande av de insamlade uppgifterna. Detta arbete förutsättes, liksom tidigare, ske i nära samråd med folkbokföringsmyndigheterna.

I fråga om organisationen av det kommunala organ som skall handha de nämnda arbetsuppgifterna föreslås dock en organisation som skiljer sig från vad som beslöts år 1950. Enligt 1950 års beslut skulle inom varje kommun organiseras särskild granskningsnämnd med i detalj reglerad sammansättning. Nu föreliggande förslag ålägger kommunen såsom sådan, d. v. s. i praktiken kommunens styrelse, att ansvara för fullgörandet av de ifrågasvarande arbetsuppgifterna, vilka skulle uppdragas åt ett särskilt inrättat granskningsorgan. Granskningsarbetet avses skola ledas av en av kommunen särskilt utsedd granskningsledare.

Departementschefen

Genom folk- och bostadsräkningen kommer skyldigheten att lämna personuppgifter o. dyl. för folkbokföring och statistik att tillfälligt utvidgas. Det är givetvis ett angeläget önskemål, att uppgiftsskyldigheten inte blir onödigt betungande. Med denna utgångspunkt har ämbetsverken diskuterat möjligheterna att låta de för folk- och bostadsräkningen avsedda uppgifterna ersätta mantalsuppgifterna. Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har man emellertid endast ansett sig kunna förorda detta partiellt, i huvudsak blott på den egentliga landsbygden. Skälen härför har närmast varit att granskningen och kompletteringen av statistikuppgifterna eljest skulle kunna försvåras.

För egen del anser jag det betydelsefullt att minska allmänhetens besvär med uppgiftslämnandet. Det bör undvikas att man vid samma tidpunkt och till samma myndigheter skall behöva fylla i två olika blanketter med delvis samma innehåll. Risk kan under sådana omständigheter också föreligga att endera eller båda blanketterna blir sämre ifyllda. Företagna undersökningar har givit vid handen, att olägenheterna från arbetssynpunkt med en gemensam blankett kan minskas genom organisatoriska åtgärder, bl. a. successiv leverans av materialet från folkbokföringsmyndigheterna till granskningsorganen för folk- och bostadsräkningen. Olägenheterna kan vidare i viss mån motvägas av den arbetsbesparing en gemensam blankett kan medföra i fråga om sortering, granskning och komplettering. Det har emellertid tillika framgått, att möjligheterna till en samordning enligt här antydda riktlinjer beroende på de lokala förhållandena ställer sig olika på skilda orter och att särskilda svårigheter kan uppkomma, främst i vissa städer.

Med ledning av det anförda har jag kommit till den uppfattningen, att de särskilda mantalsuppgifterna i princip kan slopas vid höstens mantalskrivning, vilket innebär att de för mantalskrivningen erforderliga uppgifterna hämtas ur materialet för folk- och bostadsräkningen. Med hänsyn till vad nyss anförts kan emellertid en sådan regel inte tillämpas undantagslöst. Kungl. Maj:t bör därför äga att, på framställning av statistiska centralby-

rån, medge erforderliga undantag, när så påkallas av särskilda skäl. Jag förordar att bestämmelserna utformas i enlighet härmed.

I den mån särskilda mantalsuppgifter inte behöver lämnas, synes man också i princip kunna slopa de särskilda s. k. huvudförteckningar som det enligt 40 § folkbokföringsförordningen åligger fastighetsägare att avlämna. Det torde emellertid vara nödvändigt att ge möjlighet till undantag även från denna regel. I vissa kommuner har nämligen huvudförteckningarna genom kommunala beslut för närvarande ett vidare innehåll än för riket i övrigt. Kommunen har nämligen rätt att besluta att huvudförteckning för lokala ändamål skall innehålla speciella uppgifter. I sådant fall fastställer kommunen särskilt formulär till huvudförteckning att tillämpas inom kommunen. De uppgifter som skall insamlas till folk- och bostadsräkningen torde inte alltid kunna ersätta de nämnda huvudförteckningarna. Det synes därför nödvändigt att låta kommunerna behålla möjligheten att vid höstens mantalsskrivning avkräva fastighetsägarna särskilda uppgifter på huvudförteckning, även om särskilda mantalsuppgifter icke skall lämnas i kommunen. En förutsättning härför bör dock vara, att kommunen särskilt beslutar därom och själv ombesörjer erforderliga blanketter. I kommun där sådant beslut inte meddelats och där särskilda mantalsuppgifter inte skall lämnas, bör huvudförteckningen på samma sätt som nyss förordats beträffande mantalsuppgifterna helt kunna ersättas av de uppgifter fastighetsägarna skall lämna till folk- och bostadsräkningen.

Den föreslagna tiden för uppgifternas avlämnande, den 10 oktober 1960 för hela riket, föranleder ingen erinran från min sida.

Den av ämbetsverken i nära samarbete med Svenska landskommunernas förbund och Svenska stadsförbundet skisserade organisationen av kommunernas medverkan i granskningsarbetet synes ändamålsenlig och kan i huvudsak förordas av mig. Liksom vid tidigare undersökningar av liknande art bör gälla, att ersättning av statsmedel inte skall utgå för kommunernas medverkan i folk- och bostadsräkningarna.

De framlagda förslagen till övriga författningsbestämmelser på området kan jag i sak biträda. Förslag till förordning med särskilda bestämmelser om allmän folkräkning år 1960 m. m. har på grundval av det sagda utarbetats inom finansdepartementet och torde få föreläggas riksdagen till antagande.

Vissa kompletterande föreskrifter, främst rörande detaljinnehållet i blanketterna till folk- och bostadsräkningen samt vissa administrativa frågor om samordning av räkningen och mantalsskrivningen, torde sedermera, om de här framlagda förslagen godtages av riksdagen, böra utfärdas i administrativ ordning.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att antaga det upprättade förslaget till *förordning med särskilda bestämmelser om allmän folkräkning år 1960 m. m.*

Kungl. Maj:ts proposition nr 125 år 1960

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdna hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ragnar Sohlman

Bostadsstyrelsens och statistiska centralbyråns författningsförslag

Förslag

till

kungörelse angående allmän folkräkning och bostadsräkning år 1960

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

I sammanhang med den allmänna folkräkning, som äger rum år 1960, skall förrättas allmän bostadsräkning.

2 §.

Vad i denna kungörelse stadgas om bostadslägenhet äger ej tillämpning å lägenhet som, ehuru avsedd till bostadslägenhet, uteslutande nyttjas till annat ändamål, såsom till kontor, lager, verkstad eller dylikt.

Sommarstuga, sportstuga, kolonistuga eller annan dylik byggnad anses som bostadslägenhet endast om byggnaden användes som stadigvarande bostad.

3 §.

1 mom. Å en folk- och bostadsräkningsblankett för varje bostadslägenhet skola lämnas uppgifter om lägenheten och om envar, som skall för år 1961 mantalsskrivas såsom bosatt i lägenheten.

I avseende å dem som skola mantalsskrivas för år 1961 men icke äro den 1 november 1960 bosatta i någon bostadslägenhet inom mantalsskrivningsdistriktet skola uppgifter lämnas å en folk- och bostadsräkningsblankett för varje hushåll eller, såvitt angår dem som ej tillhöra hushåll, å en blankett för varje person.

2 mom. Skyldighet att lämna uppgifter på folk- och bostadsräkningsblankett åligger den som enligt 1 mom. skall upptagas å blanketten. Skola flera upptagas på en blankett åvilar skyldigheten den av dem vilken är att anse som huvudperson, såsom på grund av att han äger, förhyr eller på annat därmed jämförligt sätt disponerar bostadslägenheten i dess helhet eller, i fall varom förmåles i 1 mom. andra stycket, förestår det hushåll varav de andra äro medlemmar.

Är bostadslägenhet obebodd eller icke bebodd av någon som skall för år 1961 mantalsskrivas såsom bosatt i lägenheten åligger uppgiftsskyldigheten fastighetens ägare eller den som är i hans ställe.

4 §.

1 mom. Å folk- och bostadsräkningsblankett skola införas uppgifter om den kommun eller det municipalsamhälle samt den församling och den fastighet, där bostadslägenheten finnes eller den uppgiftsskyldige, i fall som avses i 3 § 1 mom. andra stycket, skall mantalsskrivas. Är bostaden upplåten av annan än fastighetsägaren eller inom hotell, pensionat, vårdhem el-

ler dylik rörelse eller inrättning anges upplåtarens namn eller rörelsens eller inrättningens benämning. Den uppgiftsskyldige skall underteckna uppgifterna och utsätta sin postadress.

2 mom. I fråga om varje å blanketten upptagen person skall vidare angivas:

1. efternamn och alla förnamnen;
2. familje- och hushållsställning;
3. födelseår;
4. civilstånd; samt
5. sysselsättning.

Vidare lämnas

6. i fråga om den, som har förvärvsarbete, yrkesbeskrivning tillika med uppgifter om yrkesställning, förvärvsarbetets omfattning, arbetsgivarens namn eller firma, företagets eller arbetsställets adress samt den huvudsakliga verksamheten vid företaget eller arbetsstället; ävensom

7. i fråga om studenter och vissa andra grupper uppgifter om utbildning.

A blanketten må jämväl infordras uppgifter om vilka som äro tvillingar, trillingar etc., om innehav av automobil ävensom, såvitt angår företagare, om antalet anställda.

3 mom. Rörande bostadslägenhet skall å blanketten uppgivas

1. huruvida den begagnas av ägaren, innehaves på grund av medlemskap i bostadsrättsförening eller annan bostadsförening eller är på annat sätt upplåten;

2. huruvida till lägenheten hör kök, kokvrå eller kokskåp;

3. antalet bostadsrum och antal rum, som uteslutande nyttjas för annat än bostadsändamål;

4. förekomst av vattenledning, avlopp, centralvärme, varmvatten, kylskåp, gasspis, elspis och badrum;

5. typ av avträde; samt

6. i fråga om badrum och avträde, huruvida detta är avsett även för annan bostadslägenhet.

4 mom. Formulär för folk- och bostadsräkningsblankett fastställs av bostadsstyrelsen och statistiska centralbyrån.

5 §.

1 mom. Å en fastighetsblankett för varje fastighet, å vilken bostadslägenhet finnes, skall fastighetens ägare eller den som är i hans ställe angiva den kommun eller det municipalsamhälle och den församling, där fastigheten är belägen, tillika med fastighetens beteckning, ägarens namn och adress, huruvida fastigheten är jordbruksfastighet eller annan fastighet samt varifrån dricksvatten erhålles.

I fråga om varje hus å fastigheten uppges gatuadress, namn eller annan beteckning på hus, byggnadsåret och antalet bostadslägenheter i huset samt huruvida bostadslägenheterna uppta mer än halva huset. Beträffande flerfamiljshus lämnas vidare uppgifter om antalet våningar och trappuppgångar samt förekomst av hiss i huset.

Slutligen skall för varje bostadslägenhet uppgivas innehavarens namn och lägenhetens storlek.

Den uppgiftsskyldige skall underteckna uppgifterna samt utsätta sin postadress.

2 mom. Formulär för fastighetsblankett fastställs av bostadsstyrelsen.

Bostadsstyrelsen äger med avseende å vissa fastigheter föreskriva att uppgiftsskyldighet enligt 1 mom. skall kunna fullgöras genom att erforderliga uppgifter meddelas å folk- och bostadsräkningsblankett.

6 §.

Närmare bestämmelser och anvisningar rörande uppgiftsskyldigheten meddelas av bostadsstyrelsen och statistiska centralbyrån, vilka ock, där av särskild anledning så erfordras, äga medgiva avvikelser från vad ovan stadgats.

7 §.

Angående tryckning och tillhandahållande av folk- och bostadsräkningsblanketter samt fastighetsblanketter skall gälla vad i 6 § mantalsskrivningskungörelsen den 25 augusti 1947 (nr 654) stadgas om blanketter till mantalsuppgifter.

8 §.

1 mom. Vederbörligen ifyllda folk- och bostadsräkningsblanketter skola den 10 oktober 1960 avlämnas av de för bostadslägenhet uppgiftsskyldiga å den fastighet där lägenheten finnes och av övriga uppgiftsskyldiga, därest de skola för år 1961 mantalsskrivas å viss fastighet, å denna fastighet samt eljest till mottagare varom förmäles i 2 mom. Såvitt angår svenska undersåtar, som äro i rikets tjänst å utländsk ort anställda, samt deras familjer och svenska betjäning, skall dock i stället tillämpas den tid och ordning, som gäller i fråga om avlämnande av mantalsuppgifter för dessa personer.

Blankett som innehåller personuppgifter må avlämnas i slutet konvolut, försett med anteckningar om namnen å de personer som upptagits å blanketten.

De blanketter som skola avlämnas å fastighet insamlas av fastighetens ägare eller den som är i hans ställe tillsammans med dennes uppgifter för fastigheten å folk- och bostadsräkningsblankett eller fastighetsblankett. Därvid skall denne tillse att vederbörliga uppgifter avlämnas av samtliga uppgiftsskyldiga å fastigheten; har uppgift avlämnats i slutet konvolut skall dock denna skyldighet avse endast anteckningarna å konvolutet. De insamlade uppgifterna skola av honom ordnas så som de uppgiftsskyldiga upptagas å fastighetsblanketten. Där jämväl mantalsuppgifter insamlas skola de båda slagen av uppgifter ordnas vart slag för sig.

2 mom. De å fastighet insamlade blanketterna skola tillsammans med fastighetsblanketten inom två dagar efter insamlingen och samtidigt med mantalsuppgifterna, där sådana insamlats å fastigheten, överlämnas till vederbörande roteombud eller, om roteombud ej finnes, till pastor eller ock till särskilt insamlingsställe, där sådant finnes anordnat. I Stockholm och Göteborg skola blanketterna överlämnas till uppbördsverket å tid som verket bestämmer.

3 mom. Folk- och bostadsräkningsblanketterna och fastighetsblanketterna skola hos mottagare som i 2 mom. sägs hållas skilda från mantalsuppgifterna där sådana avlämnats, samt efter avslutad insamling ofördröjligen överlämnas till det i 9 § omförmälda granskningsorganet.

9 §.

1 mom. Det skall åligga varje kommun

att bereda de uppgiftsskyldiga i kommunen behöflig handledning och hjälp vid uppgiftsskyldighetens fullgörande;

att låta granska, fullständiga, rätta och numrera de insamlade uppgifterna, lämna erforderliga kompletterande uppgifter och i övrigt ombesörja att uppgiftsmaterialet blir vederbörligen berett till den fortsatta bearbetningen;

att efter meddelade anvisningar låta i ett arbetsexemplar av mantalslängdens personella liggare för år 1961 anteckna civilståndet den 1 november 1960, med stöd av uppgifter om ändringar, som länsbyrån för folkbokföringen har att meddela enligt föreskrift av statistiska centralbyrån;

samt att låta i ett dylikt arbetsexemplar utmärka befolkningen inom tätort vars gränser angivits å karta av statistiska centralbyrån.

Angående det sålunda färdigställda materialets överlämnande till fortsatt bearbetning skall iakttagas vad enligt 13 § föreskrives.

2 mom. De i 1 mom. omförmälda arbetsuppgifterna skola av kommunen uppdragas åt ett *granskningsorgan*, vars sammansättning och arbetsordning kommunen har att bestämma så att arbetet blir utfört med tillbörlig noggrannhet och skyndsamhet. Den som av kommunen utses att leda granskningsorganets arbete benämnes i denna kungörelse *granskningsledaren*.

Kommunens roteombud skola, även där de icke ingå i granskningsorganet, vara skyldiga att medverka i dess arbete och därvid vara underställda granskningsledaren.

Granskningsorganet skall, där det ej sker genom roteombud, på annat lämpligt sätt följa arbetet vid för-skrivning med avseende å åtgärder som äro av betydelse för kontrollen av uppgiftsmaterialet.

10 §.

Har någon blivit för år 1961 mantalsskriven annorstädes än där uppgift om honom lämnats å folk- och bostadsräkningsblankett,

eller har granskningsorganet anledning till antagande, att lämnad uppgift å sådan blankett eller fastighetsblankett är oriktig eller ofullständig eller ock att förhållande, varom uppgift lämnats å fastighetsblankett, undergått förändring före den 2 november 1960,

äger granskningsorganet, om till följd därav så erfordras för att uppgiftsmaterialet skall bliva vederbörligen berett, anmoda uppgiftsskyldig att lämna ytterligare upplysning rörande förhållande, varom han är uppgiftsskyldig.

Befinnes uppgift å folk- och bostadsräkningsblankett bristfällig i fråga om någon, som upptagits å blanketten men ej vill yppa det ifrågavarande förhållandet för den uppgiftsskyldige, må han anmodas att själv meddela granskningsorganet erforderlig upplysning därom.

11 §.

Har icke inom vederbörlig tid föreskriven uppgift å folk- och bostadsräkningsblankett eller fastighetsblankett avlämnats eller behörig anmodan enligt 10 § efterkommit, äger granskningsledaren hos vederbörande mantalsskrivningsförrättare påkalla, att den försumlige anmanas att fullgöra sin skyldighet.

I fråga om sådan anmaning skall vad om anmaning att fullgöra uppgiftsskyldighet till mantalsskrivningen är stadgat äga motsvarande tillämpning.

12 §.

Mantalsskrivningsförrättaren, pastor och granskningsledaren skola genom samråd och tillmötesgående inbördes så samordna sina arbetsuppgifter att allmänheten ej onödigt betungas och största möjliga effektivitet och lättnad i arbetet vinnes.

Granskningsledaren eller den han utser i sitt ställe skall beredas tillfälle att hos pastor eller mantalsskrivningsförrättaren i mån av behov taga del av mantalsuppgifter, där sådana avlämnats, och av anteckningar i stommar till mantalslängd.

13 §.

Närmare föreskrifter och anvisningar rörande tillämpningen av 9—12 §§ inmeddelas av bostadsstyrelsen och statistiska centralbyrån.

I anvisningarna skall intagas erinran om vad som stadgas i 13 och 16 §§ lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

Denna kungörelse träder i kraft etc.

Förslag

till

förordning med särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivningen för år 1961 i anledning av den allmänna folkräkningen och bostadsräkningen år 1960

Kungl. Maj:t har, med riksdagen, funnit gott att med avseende å mantalsskrivningen för år 1961 förordna som följer.

1 §.

I stället för vad i 43 § 1 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469) stadgas om dag för mantalsuppgifternas avlämnande gäller, att dagen skall vara den 10 oktober 1960.

Stadgandet i 47 § andra stycket andra punkten folkbokföringsförordningen skall icke äga tillämpning.

2 §.

1 mom. Beträffande mantalsskrivningsdistrikt i fögderi äger Kungl. Maj:t förordna, att vad i 45 och 50 §§ folkbokföringsförordningen sägs om mantalsuppgifter skall tillämpas med avseende å uppgifter som avlämnats till folkräkningen och bostadsräkningen år 1960.

I mantalsskrivningsdistrikt där sådant förordnande gäller skall vad i 5 § 1 mom., 38 och 40 §§ samt 43 § 1 mom. folkbokföringsförordningen stadgas med avseende å mantalsuppgifter icke äga tillämpning; dock att den som vill framställa yrkande om sin mantalsskrivning skall äga göra detta genom att i där stadgad ordning avlämna mantalsuppgift.

2 mom. Där stad eller köping omfattas av förordnande som i 1 mom. sägs, äger Kungl. Maj:t bemyndiga länsstyrelsen att undantaga staden eller köpingen från tillämpningen av vad i 40 § folkbokföringsförordningen stadgas om huvudförteckningar; och skall i sådant fall staden eller köpingen även vara undantagen från tillämpning av vad i de övriga i 1 mom. här-
ovan nämnda författningsrummen har avseende å huvudförteckningar.

Vad nu sagts skall dock icke gälla där beträffande staden eller köpingen sådant fall är för handen, som avses i 40 § tredje stycket folkbokföringsförordningen.

Denna förordning träder i kraft etc.

Förslag
till
**kungörelse med vissa ytterligare bestämmelser rörande mantalsskrivningen
för år 1961 i anledning av den allmänna folkräkningen och
bostadsräkningen år 1960**

Kungl. Maj:t, som denna dag utfärdat kungörelse angående allmän folkräkning och bostadsräkning år 1960, har funnit gott att — med stöd av 55 § folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469) och 1 § förordningen den etc. 1960 med särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivningen för år 1961 i anledning av den allmänna folkräkningen och bostadsräkningen år 1960 — förordna att med avseende å berörda mantalsskrivning följande ytterligare bestämmelser skola gälla.

1 §.

Länsbyrå för folkbokföringen skall, för varje kommun så snart ske kan i samband med att de i 16 § 1 mom. och 28 § 1 mom. mantalsskrivningskungörelsen den 25 augusti 1947 (nr 654) föreskrivna exemplaren av stomme och personell liggare tillställas mantalsskrivningsförrättaren, utan avgift överlämna ett arbetsexemplar av stommen och två arbetsexemplar av liggaren till kommunens granskningsorgan, varom förmåles i 9 § kungörelsen den etc. 1960 angående allmän folkräkning och bostadsräkning år 1960.

2 §.

Det åligger mantalsskrivningsförrättare att fortlöpande enligt formulär som fastställts av statistiska centralbyrån, meddela granskningsorganet i vederbörande kommun underrättelser om dem, som uteslutas ur stomme, varom i 1 § förmåles.

3 §.

I fögderi åligger det kommunernas granskningsorgan att ställa de enligt kungörelsen angående allmän folkräkning och bostadsräkning år 1960 avlämnade uppgifterna till förfogande för granskning vid förskrivning och mantalsskrivningsförrättning under den tid förrättningen kräver och granskningsorganet kan avstå handlingarna utan att eftersätta sina arbetsuppgifter. Tiden och sättet för uppgifternas tillhandahållande och återställande skall av vederbörande pastor eller lokala skattemyndighet bestämmas efter samråd med kommunen, vilken därvid äger låta sig företrädas av den enligt nyssnämnda kungörelse utsedde granskningsledaren.

Från tillämpningen av vad i första stycket stadgas äger länsstyrelsen på framställning av den lokala skattemyndigheten undantaga viss kommun, om länsstyrelsen finner det erforderligt för att granskningsorganets arbete skall bli utförd med tillbörlig noggrannhet och skyndsamhet eller hinder mot tillämpningen eljest möter. Pastor eller kommunen må ock göra sådan framställning. Framställningen skall vara avgiven före den 1 augusti 1960, där ej länsstyrelsen medgiver anstånd.

4 §.

1 mom. I mantalsskrivningsdistrikt, där 3 § första stycket äger tillämpning, skall vad i 45 och 50 §§ folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469) samt 10 § 1 mom. mantalsskrivningskungörelsen sägs om mantalsuppgifter tillämpas med avseende å de enligt kungörelsen angående allmän folkräkning och bostadsräkning år 1960 avlämnade uppgifterna; och skola bestämmelserna i 10 § 2 och 3 mom. mantalsskrivningskungörelsen icke tillämpas.

Finner pastor vid granskning under för-skrivning av de i första stycket nämnda uppgifterna, att någon uppgiftsskyldig underlåtit att avlämna sådan uppgift, skall pastor giva den av kommunen utsedde granskningsledaren underrättelse därom.

Har någon avlämnat mantalsuppgift, skall denna efter granskning vid för-skrivningen av pastor överlämnas till mantalsskrivningsförrättaren.

2 mom. Stad eller köping, där 3 § första stycket äger tillämpning, må av länsstyrelsen på framställning av den lokala skattemyndigheten och om så finnes böra ske undantagas från tillämpningen av vad i 40 § folkbokföringsförordningen stadgas om huvudförteckningar; dock att vad nu sagts icke skall gälla i fall som avses i 2 § 2 mom. andra stycket förordningen den etc. 1960 med särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivningen för år 1961 i anledning av den allmänna folkräkningen och bostadsräkningen år 1960.

3 mom. Om så erfordras i skriftväxlingsärende eller mantalsskrivningsmål äger mantalsskrivningsförrättaren hos granskningsorganet i kommun, beträffande vilken 3 § första stycket äger tillämpning, taga del av uppgift som där sägs eller erhålla upplysning om dess innehåll.

Vad i första stycket sägs om granskningsorganet skall gälla i fråga om statistiska centralbyrån, därest den ifrågavarande uppgiften dit överlämnats för fortsatt bearbetning.

5 §.

Av kungörelse, som avses i 7 § 2 mom. mantalsskrivningskungörelsen, skall framgå vad enligt i 1 § första stycket förordningen med särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivningen för år 1961 i anledning av den allmänna folkräkningen och bostadsräkningen år 1960 samt 3 § denna kungörelse gäller eller förordnats.

6 §.

1 mom. I stället för vad i 41 § 1 mom. andra stycket första punkten kungörelsen den 19 december 1947 (nr 944) angående folkbokföringen i Stockholm samt 34 § 1 mom. andra stycket kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 421) angående folkbokföringen i Göteborg stadgas om dag för mantalsuppgifters avlämnande gäller, att dagen skall vara den 10 oktober 1960.

2 mom. Bestämmelserna i 1 och 2 §§ denna kungörelse skola i Stockholm och Göteborg äga motsvarande tillämpning på sätt enligt 6 § närmare föreskrives.

7 §.

De särskilda föreskrifter, som må erfordras för tillämpningen av denna kungörelse, utfärdas av statistiska centralbyrån, som därvid, i den mån så finnes nödigt, har att samråda med bostadsstyrelsen.

Denna kungörelse träder i kraft etc.